

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 38.45:674:331.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-4-14>

Барський Ю.М.

доктор економічних наук, професор,
декан географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Цимбалюк І.О.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Уніга О.В.

кандидат економічних наук,
науковий співробітник лабораторії проектів та ініціатив
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Barskyi Yurii

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of Geography
Lesya Ukrainka Volyn National University

Tymbaliuk Iryna

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Management
Lesya Ukrainka Volyn National University

Uniha Oleh

Candidate of Economic Sciences,
Researcher at the Laboratory of Projects and Initiatives
Lesya Ukrainka Volyn National University

РИНОК ПРАЦІ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

LABOR MARKET IN UKRAINIAN WOODWORKING INDUSTRY: WAR TIME CHALLENGES AND WAYS TO OVERCOME

У статті здійснено комплексний аналіз проблематики ринку праці деревообробної промисловості України в умовах військового конфлікту. Дослідження базується на систематизації доступних статистичних даних, спостереженнях змін в економічних і соціальних процесах в галузі, відзначаючи тенденції до зростання чи зниження зайнятості та заробітних плат протягом останніх шести років. Виявлені проблеми та виклики ринку праці детально проаналізовано з метою розробки стратегічних рекомендацій для подолання наслідків кризи, відновлення та подальшого розвитку галузі. Основним завданням дослідження є систематизація та аналіз динаміки зайнятості та заробітної плати в деревообробній промисловості від 2017 до 2022 року, а також визначення основних викликів, що виникли для галузі внаслідок війни. Особлива увага приділяється кадровій кризі, втраті логістики, проблемам з доступом до сировини та втраті клієнтської бази. Метою статті є комплексний огляд сучасного стану ринку праці деревообробної промисловості України та проведення аналізу різних аспектів ринку праці, а саме зайнятості, заробітної плати й умов праці, задля виявлення основних тенденцій, викликів та можливостей, що впливають на розвиток деревообробної промисловості України. У результаті дослідження виявлено, що після позитивних тенденцій зростання зайнятості у 2017–2019 роках, в 2020 році спостерігалася її зниження, обумовлене глобальною пандемією. Однак уже в 2021 році галузь показала ознаки відновлення, що тривало і у 2022 році. Незважаючи на це, війна спричинила масштабні втрати робочих місць, кадрову кризу, зниження виробничої

активності. Основні результати дослідження показують, що середня заробітна плата в галузі демонструвала стабільне зростання з 2017 по 2022 рік, що свідчить про зусилля роботодавців підвищувати конкурентоспроможність ринку праці. Проте війна внесла корективи, і на сьогоднішній день ринок праці відчуває дефіцит кваліфікованих робітників, що вимагає негайних дій. Висновки дослідження наголошують на необхідності комплексної державної підтримки деревообробної галузі, що має включати фінансову допомогу, зниження податкового тягаря, стимулювання інвестицій, розвиток нових ринків збуту, модернізацію технологій та інновацій. Також акцентується увага на важливості розробки спеціальних програм для підтримки зайнятості та перекваліфікації працівників, а також на потребі забезпечення безпеки працівників та захисту підприємств від ворожих дій.

Ключові слова: деревообробна промисловість, переробна промисловість, виробництво меблів, ринок праці, вплив війни, зайнятість, заробітна плата, відновлення, державна підтримка, розвиток промисловості.

This article conducts a comprehensive analysis of the labor market issues in the Ukrainian woodworking industry under the conditions of military conflict. The research is based on the systematization of available statistical data, observations of changes in economic and social processes in the industry, noting trends in employment and wages over the past six years. The identified labor market problems and challenges are thoroughly analyzed to develop strategic recommendations for overcoming the crisis consequences, restoring, and further developing the industry. The main task of the research is to systematize and analyze the dynamics of employment and wages in the woodworking industry from 2017 to 2022, as well as to identify the main challenges that have arisen for the industry due to the war. Special attention is paid to the personnel crisis, loss of logistics, problems with access to raw materials, and loss of customer base. The purpose of the article is a comprehensive review of the current state of the labor market in the Ukrainian woodworking industry and an analysis of various aspects of the labor market, namely employment, wages, and working conditions, to identify the main trends, challenges, and opportunities affecting the development of the Ukrainian woodworking industry. As a result of the research, it was found that after positive trends in employment growth in 2017–2019, there was a decrease in 2020, caused by the global pandemic. However, in 2021 the industry showed signs of recovery, which continued into 2022. Despite this, the war caused massive job losses, a personnel crisis, and a decrease in production activity. The main results of the research show that the average wage in the industry demonstrated steady growth from 2017 to 2022, indicating the efforts of employers to increase the competitiveness of the labor market. However, the war has made adjustments, and today the labor market experiences a shortage of skilled workers, requiring immediate action. The conclusions of the research emphasize the necessity of comprehensive state support for the woodworking industry, which should include financial assistance, reduction of tax burden, stimulation of investments, development of new markets, modernization of technology, and innovation. Attention is also focused on the importance of developing special programs to support employment and retraining of workers, as well as on the need to ensure the safety of workers and protect enterprises from hostile actions.

Keywords: woodworking industry, processing industry, furniture production, labor market, impact of war, employment, wages, recovery, state support, industrial development.

Постановка проблеми. Українська деревообробна промисловість історично є однією з ключових складових національної економіки, відіграючи важливу роль у створенні робочих місць, експорті товарів та розвитку регіонів країни. Ця галузь прямо впливає на економічне зростання країни, сприяючи залученню інвестицій та впровадженню нових технологій. Однак, не дивлячись на її значення, деревообробна промисловість України стикається з численними проблемами, які впливають на стабільність і продуктивність ринку праці у цій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова література останніх років відображає значний інтерес до дослідження деревообробної сфери в Україні, зокрема в контексті післявоєнного відновлення та адаптації до змін у світових економічних умовах. Дослідники акцентують увагу на різноманітних аспектах цієї галузі, включаючи економічний вплив, торговельну політику, та управління ресурсами. Зокрема, дослідження від VoxUkraine, фокусується на захисті та розвитку деревообробної промисловості в Україні. Автори розглядають потенційні стратегії захисту вітчизняних виробників і наслідки мораторію на експорт необробленої деревини [1]. Губарева І.

та колектив співавторів зосереджуються на розвитку напрямків для забезпечення конкурентоспроможності деревообробної промисловості України після пандемії. Автори використовують бібліометричний аналіз для виявлення основних факторів конкурентоспроможності та проводять кластерний аналіз для оцінки конкурентоспроможності галузі в Україні та інших країнах світу [2]. Питанням забезпечення конкурентоспроможності присвячена праця Кривовязюка І. [3]. Дослідження зосереджується на мікроекономічних механізмах регулювання конкуренції на регіональних сировинних ринках. Вивчення цих аспектів допомагає краще розуміти фактори, що впливають на ринок праці у деревообробній промисловості, зокрема в контексті управління ресурсами та конкурентного середовища.

Широкий спектр економічних питань, включаючи ринок праці в Україні загалом розглядає дослідження від Hoover Institution. Хоча воно не зосереджується виключно на деревообробній промисловості, це дослідження надає важливий контекст щодо економічного середовища, в якому діє галузь [4]. Також вітчизняні науковці [5; 6] зосереджують увагу на макроекономічних аспектах регулювання доходів та розвитку ринку пра-

ці. Аналіз охоплює загальні тенденції в економічному добробуті та зайнятості, що має важливе значення для розуміння динаміки ринку праці в конкретних галузях, включаючи деревообробну промисловість.

Необхідно відзначити, що незважаючи на важливий внесок вказаних науковців, дослідження ринку праці деревообробної промисловості в Україні потребує подальшого удосконалення та детального аналізу. Це важливо для розробки ефективних стратегій вирішення існуючих проблем, зокрема щодо зайнятості, заробітної плати, та робочих умов в цій галузі.

Метою статті є комплексний огляд сучасного стану ринку праці деревообробної промисловості України та проведення аналізу різних аспектів ринку праці, а саме зайнятості, заробітної плати й умов праці, задля виявлення основних тенденцій, викликів та можливостей, що впливають на розвиток деревообробної промисловості України.

Виклад основних результатів дослідження. Деревообробна промисловість в Україні є важливим сектором економіки, який забезпечує робочі місця для значної кількості людей. Цей сектор включає в себе виробництво меблів, паперу, пиломатеріалів та інших деревообробних виробів.

Аналіз статистичних даних щодо зайнятості в деревообробній промисловості України свідчить про динамічні процеси, що відбувалися протягом останніх шести років. У період з 2017 до 2019 року спостерігається позитивна тенденція зростання зайнятості у сфері виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності. Проте 2020 рік приніс із собою певне зниження, яке можна пов'язати з економічними та соціальними наслідками світової пандемії

COVID-19. Незважаючи на це, у 2021 році галузь демонструє відновлення, що продовжилось і в наступному році, підтверджуючи стійкість сектора та його здатність до адаптації в умовах кризи (табл. 1).

У секторі виробництва меблів, іншої продукції, ремонту та монтажу машин і устаткування спостерігалось незначне збільшення зайнятості у 2018 році, за яким слідувало значне зростання у 2019 році. Серед причин можна назвати збільшення внутрішнього та зовнішнього попиту на меблеві вироби, а також модернізацію виробничих ліній у цей період. Однак, аналогічно до трендів у інших сферах, 2021 рік приніс зниження зайнятості, хоча вже в наступному році галузь знову показала зростання (рис. 1).

Переробна промисловість в цілому відзначилася більшою волатильністю зайнятості з періодами як зростання, так і спаду. Примітно, що після відчутного збільшення кількості зайнятих у 2019 році, наступні роки характеризуються загальним зниженням зайнятості. Падіння у 2020 році було зумовлено економічною нестабільністю та обмеженнями, викликаними пандемією, а подальше зниження у 2021 та 2022 роках свідчить про тривалі виклики, з якими стикається сектор.

Заробітна плата в деревообробній промисловості варіюється в залежності від рівня кваліфікації та досвіду працівника. За даними Work.ua, середня зарплата в Україні становить близько 15 тисяч гривень [8]. Однак, цей показник різниться за містами та регіонами. Зазвичай, заробітна плата в цій галузі є середньою або нижче середньою по країні.

Статистичні дані показують, що середня заробітна плата штатних працівників в Україні в секторах виготовлення виробів з деревини, виробни-

Таблиця 1

Динаміка зайнятості у деревообробній промисловості України

Вид економічної діяльності	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб</i>						
Переробна промисловість	1268,9	1249,5	1301,3	1251,6	1198,3	1183,3
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність станом на січень	69,0	72,9	76,1	74,4	75,4	76,0
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	96,7	96,9	105,7	108,6	107,7	109,2
<i>Відсоток працівників, у % до чисельності зайнятих у переробній промисловості</i>						
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність станом на січень	5,44	5,83	5,85	5,94	6,29	6,42
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	7,62	7,76	8,12	8,68	8,99	9,23
<i>Темп росту, у % до січня попереднього року</i>						
Переробна промисловість		98,47	104,15	96,18	95,74	98,75
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність станом на січень		105,65	104,39	97,77	101,34	100,80
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування		100,21	109,08	102,74	99,17	101,39

Джерело: розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [7]

Рис. 1. Темпи приросту (скорочення) чисельності зайнятих у переробній промисловості, у % до січня попереднього року

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [7]

цтва паперу та поліграфічної діяльності, а також виробництва меблів, іншої продукції, ремонту та монтажу машин і устаткування продемонструвала стабільне зростання протягом періоду з 2017 до 2022 року.

З 2017 до 2018 року середня заробітна плата в першому секторі зросла на приблизно 27,83%, що відображає значне поліпшення умов праці та збільшення попиту на робочу силу. Цей позитивний тренд продовжувався у наступні роки, з річним зростанням на 16,26% у 2019 році та 14,22% у 2020 році. В умовах постійної інфляції та необхідності залучення кваліфікованих кадрів, роботодавці змушені були переглянути оплату праці, аби забезпечити конкурентоздатність на ринку праці (рис. 2).

У секторі виготовлення виробів з деревини заробітна плата зросла з 5509 грн у 2017 році до 11873 грн у 2022 році, що вказує на значне збільшення виплат на 115%. Це зростання може бути обумовлено різними чинниками, такими як збільшення вартості життя, інфляція, зростання попиту на вироби з деревини та поліпшення умов праці.

Середня заробітна плата у сфері виробництва меблів і супутніх послуг зросла з 5788 грн у 2017 році до 13335 грн у 2022 році, що також свідчить про значне зростання на 130%. Ця сфера демонструвала вищі темпи зростання заробітної плати через високий попит на якісні меблі, посилення конкуренції на ринку, що спонукало роботодавців підвищувати заробітну плату для приваблення та утримання кваліфікованих працівників.

Загалом, зростання заробітної плати у деревообробній промисловості до повномасштабного вторгнення росії пов'язане із загальноекономічними тенденціями, поліпшенням виробничої ефективності та потребою відповідати зростаючим стандартам життя. Збільшення заробітної плати

також стало результатом зусиль держави та приватного сектору щодо підвищення рівня добробуту працівників, як ключового фактору у стимулюванні продуктивності та залученні інвестицій в промисловість.

Ринок праці в деревообробній промисловості в Україні на сьогодні відчуває дефіцит кваліфікованих робітників, що суттєво впливає на розвиток цієї галузі. За даними сайту Work.ua, кількість вакансій в деревообробній промисловості є обмеженою. Однак, з кожним місяцем пропозицій стає дедалі більше, що свідчить про певне відновлення ринку праці в цій галузі. Серед популярних професій у деревообробній промисловості – столяри, токарі, фрезерувальники, лакувальники, меблеві робітники та інші спеціалісти, пов'язані з обробкою дерева [9]. Загалом, попит на працю в деревообробній промисловості в Україні залежить основним чином від економічної ситуації в країні та попиту на продукцію деревообробної сфери на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Зазначені тенденції мають важливе значення для розуміння структурних змін в економіці та можуть вказувати на необхідність адаптації політики зайнятості, навчання та перенавчання кадрів, а також інвестування в технологічне оновлення для підтримки сталого розвитку цих критично важливих для економіки України галузей.

Війна розпочата росією на території України спричинила глибокі та множинні труднощі для деревообробної промисловості, що мають прямий та непрямий вплив на ринок праці у цій галузі.

За даними досліджень, лише 35% підприємств деревообробної галузі працюють майже на повну потужність [10]. Це свідчить про зниження виробництва і можливі проблеми з постачанням продукції. Водночас інтенсивність бойових дій та їх руйнівні наслідки змушують говорити не лише про економічні втрати, а й про гуманітарні аспекти

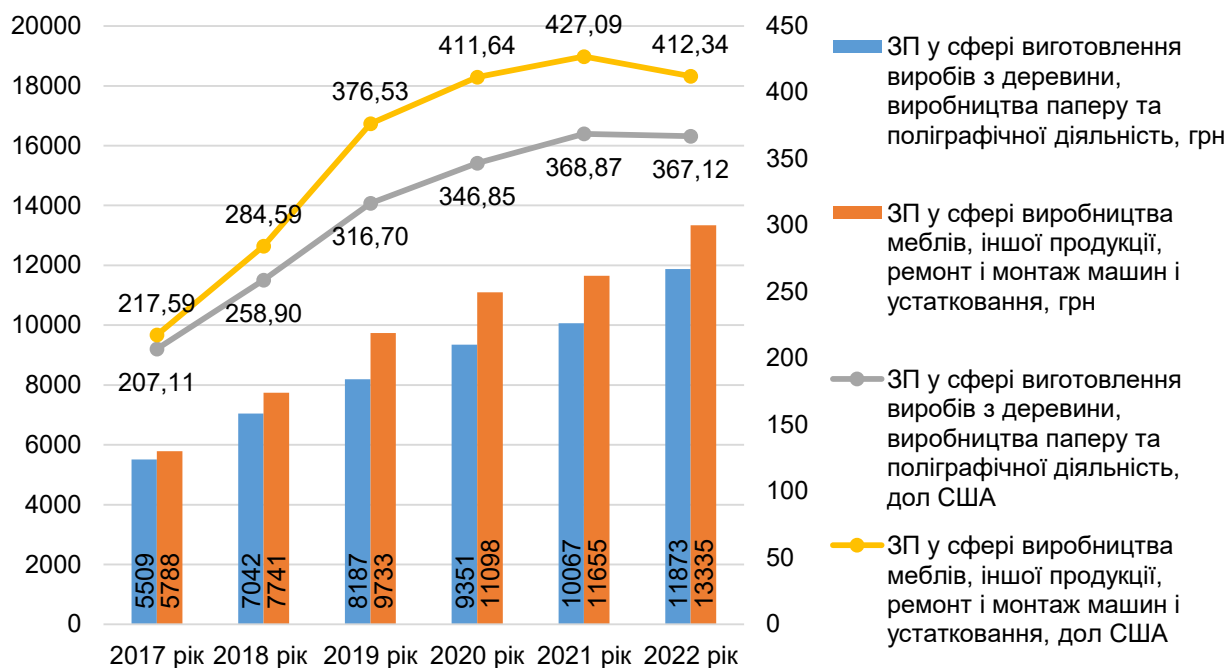

Рис. 2. Динаміка середньої заробітної плати в деревообробній промисловості станом на січень місяць відповідного року

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [7]

кризи, що безпосередньо торкаються життя та добробуту працівників.

Кадрова криза, яка виникла в результаті війни, стала однією з найгостріших проблем для деревообробної промисловості. З одного боку, масове внутрішнє переміщення населення спричинило кадровий надлишок у відносно безпечних західних регіонах, а з іншого – критичну нестачу робочої сили на підприємствах, що залишилися в зоні воєнних дій чи поблизу неї. Ця ситуація ускладнюється тим, що релокація виробничих потужностей є складним та затратним процесом, який не всі підприємства здатні швидко реалізувати.

Воєнний конфлікт та блокада морських шляхів експорту призвели до порушення ланцюгів постачання в деревообробній галузі. Це може призвести до зниження якості продукції та затримок у поставках. Логістичні втрати, викликані війною, охоплюють порушення ланцюгів постачання, збуту продукції та роботи фінансової системи. Перебої у роботі банківської сфери та органів місцевого самоврядування впливають на всі аспекти ведення бізнесу, починаючи від закупівлі сировини і закінчуючи реалізацією готової продукції.

Особливо актуальними для деревообробної промисловості стають проблеми з доступом до сировини. Через бойові дії та мінування територій забезпечення підприємств деревиною стає надзвичайно ризикованим, а іноді й неможливим. Це ставить під загрозу як саму можливість виробництва, так і рентабельність галузі в цілому.

Втрата клієнтської бази – ще одна серйозна проблема, оскільки підприємства, що опинилися в епіцентрі збройного протистояння, не в змозі виконувати існуючі контракти, що призводить до

відтоку замовників, зниження обсягів продажів і скорочення робочих місць [11].

На тлі цих викликів, наявність державної стратегії щодо підтримки деревообробної промисловості є особливо важливою. Потрібні комплексні заходи, які б включали фінансову підтримку для підприємств, здатних адаптуватися до нових реалій, програми зайнятості та перекваліфікації працівників, що дозволять зберегти робочі місця та забезпечити гідні умови праці. Важливо також забезпечити безпеку та захист підприємств від ворожих дій, щоб мінімізувати ризики для персоналу та майна компаній. У цьому контексті, забезпечення стабільності ринку праці в деревообробній сфері є не лише економічним, але й соціальним пріоритетом, спрямованим на відновлення та розвиток відповідної галузі промисловості.

Підтримка від держави: Відновлення та розвиток деревообробної галузі в умовах війни потребують активної участі держави, яка може надати комплексний пакет заходів. Важливим кроком є розробка та імплементація державних програм, спрямованих на фінансову підтримку деревообробних підприємств. Надання субсидії для покриття оперативних витрат, зниження податкового тягаря або податкових кредитів стимулюватимуть реінвестиції в галузь.

Розвиток нових ринків: У пошуках шляхів диверсифікації та зменшення залежності від традиційних ринків, що постраждали внаслідок війни, підприємства деревообробної промисловості повинні зосередити зусилля на виході на нові ринки. Розвиток експортних можливостей через міжнародні торговельні угоди, участь у виставках, ярмарках та використання цифрових платформ для

маркетингу може сприяти збільшенню попиту на продукцію галузі.

Модернізація технологій: Внесення інновацій у виробничі процеси через впровадження сучасних технологій може значно підвищити продуктивність та якість продукції. Це, у свою чергу, може підвищити конкурентоспроможність галузі на міжнародному рівні та забезпечити виживання підприємств у кризові періоди. Держава може сприяти цьому процесу шляхом надання податкових пільг для інвестицій у високотехнологічне обладнання [12; 13], розвиток наукових досліджень у галузі деревообробки та підтримку стартапів, що пропонують інноваційні рішення.

Виконання цих заходів вимагатиме скоординованих дій між усіма зацікавленими сторонами – державою, бізнес-асоціаціями, фінансовими інституціями та міжнародними партнерами. Тільки через спільні зусилля можливе досягнення стало-го відновлення та подальшого розвитку деревообробної промисловості, що в свою чергу сприятиме стабілізації та розвитку ринку праці в Україні.

Висновки. На основі проведеного аналізу стану деревообробної промисловості України та ринку праці в цій галузі можна сформулювати наступні висновки:

1. За період з 2017 по 2022 рік, до початку війни, спостерігалася позитивна динаміка зростання чисельності працівників у сфері виготовлення виробів з деревини та поліграфічної діяльності за винятком тимчасового спаду в 2020 році через глобальну пандемію. Виробництво меблів та супутні послуги також показали зростання зайнятості, особливо у 2019 році.

2. Рівень заробітних плат в деревообробній промисловості також демонстрували стійке зростання протягом аналізованого періоду в обох секторах. З 2017 по 2022 рік відбулося збільшення на 115% в секторі виготовлення виробів з деревини та поліграфічної діяльності, та на 130% в секторі виробництва меблів.

3. Повномасштабне вторгнення росії та воєнний стан суттєво погіршили ситуацію на ринку праці деревообробної промисловості, спричинивши втрату робочих місць через знищення виробничих потужностей, міграцію працівників та руйнацію логістичних ланцюгів. Війна призвела до зменшення виробничої активності та обсягів продажів, втрати ринків та складнощів із доступом до сировини.

4. Ефективне відновлення галузі та ринку праці неможливе без активної державної підтримки, яка має включати фінансову допомогу, податкові пільги, стимулювання інвестицій, розвиток експорту та модернізацію виробництва. Також важливою є підтримка програм зайнятості, перекваліфікації працівників та забезпечення безпеки виробничих територій.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу макроекономічних змін та державної підтримки на відновлення деревообробної промисловості та ринку праці в повоєнний період.

Бібліографічний список:

1. Deyneko L., Kushnirenko O., Zarudnaya O. Woodworking Industry: Ways to Protect and Develop It. 2017. URL: <https://voxukraine.org/en/woodworking-industry-ways-to-protect-and-develop-it> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Hubarieva I., Hubariev O., Zinchenko V. and Pronoza P. Ensuring the Competitiveness of the Ukrainian Woodworking Industry in the Post-Pandemic Period. Sustainable Development in the Post-Pandemic Period: International Scientific and Practical Conference (SDPPP-2021). SHS Web Conf. Vol. 126, 2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112602001> (дата звернення: 10.11.2023).
3. Кривов'язюк І.В., Цимбалюк І.О. Механізм регулювання конкурентних відносин на регіональних сировинних ринках: монографія. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2009. 215 с.
4. Павліха Н.В., Цимбалюк І.О., Уніга О.В., Коцан Л.М., Савчук А.Ю. Економіка добробуту: регулювання доходів населення та розвиток ринку праці: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 212 с.
5. Павліха Н., Цимбалюк І., Уніга О. Розвиток та регулювання ринку праці прикордонного регіону: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 223 с.
6. Kudlyak M., Giacomo A., Boeri T., Zholud O. The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better. Economics Working Paper. 2022. URL: <https://www.hoover.org/research/labor-market-ukraine-rebuild-better> (дата звернення: 10.11.2023).
7. Державна служба статистики України. 2023. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2023).
8. Впевнене зростання: як змінилися зарплати українців за рік. Дослідження Work.ua від 2023 року. 2023. URL: <https://www.work.ua/articles/analytics/3121/> (дата звернення: 08.11.2023).
9. Дячкіна А. Ринок праці 2023: де зараз найбільші зарплати та яких спеціалістів шукають. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/25/696322/> (дата звернення: 08.11.2023).
10. Ангел Є., Гулік А. Як українська промисловість долає воєнні виклики. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/promyshliennost/jak-ukrajinska-promislovist-dolaje-vojenji-vikliki.html>
11. Місюра О. Деревообробна галузь в умовах війни: проблеми та шляхи вирішення. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685777/> (дата звернення: 08.11.2023).
12. Цимбалюк І.О., Івашко О.А. Податкове стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах фінансової нестабільності. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. № 1 (5). С. 80–85.
13. Цимбалюк І.О. Особливості функціонування податкової системи України та оцінка її фіскальної ефективності. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. № 1 (17). С. 106–115.

References:

1. Deyneko L., Kushnirenko O., Zarudnaya O. (2017) Woodworking Industry: Ways to Protect and Develop It. Available at: <https://voxukraine.org/en/woodworking-industry-ways-to-protect-and-develop-it> (accessed November 10, 2023).
2. Hubarieva I., Hubariev O., Zinchenko V. and Pronoza P. (2021). Ensuring the Competitiveness of the Ukrainian Woodworking Industry in the Post-Pandemic Period. *Sustainable Development in the Post-Pandemic Period: International Scientific and Practical Conference (SDPPP-2021)*. SHS Web Conf. Vol. 126. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112602001> (accessed November 10, 2023).

3. Kryvov'iazuk I.V., Tsybaliuk I.O. (2009). *Mekhanizm rehuliuвання konkurentnykh vidnosyn na rehionalnykh syrovynnykh rynkakh* [Mechanism of Regulating Competitive Relations in Regional Raw Material Markets]. Lutsk: RVV LNTU, 215 p. (in Ukrainian)
4. Pavliukha N.V., Tsybaliuk I.O., Uniha O.V., Kotsan L.M., Savchuk A.Yu. (2022) *Ekonomika dobrobutu: rehuliuвання dokhodiv naseleння ta rozvytok rynku pratsi* [Welfare Economics: Regulation of Population Income and Labor Market Development]. Lutsk : Vezha-Druk, 212 p. (in Ukrainian)
5. Pavliukha N., Tsybaliuk I., Uniha O. (2018) *Rozvytok ta rehuliuвання rynku pratsi prykordonnoho rehionu* [Development and Regulation of the Labor Market in the Border Region]: monograph. Lutsk: Vezha-Druk, 223 p. (in Ukrainian)
6. Kudlyak M., Giacomo A., Boeri T., Zholud O. (2022) The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better. *Economics Working Paper*. Available at: <https://www.hoover.org/research/labor-market-ukraine-rebuild-better> (accessed November 10, 2023).
7. State Statistics Service of Ukraine (2023). Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed November 10, 2023).
8. Confident Growth: How Salaries of Ukrainians Changed Over the Year. (2023) Work.ua Research. Available at: <https://www.work.ua/articles/analytics/3121/> (accessed November 8, 2023).
9. Diachkina A. (2023) Rynok pratsi 2023: de zaraz naibilshi zarplaty ta yakykh spetsialistiv shukaiut [Where Are the Highest Salaries Now and What Specialists Are in Demand]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/25/696322/> (accessed November 8, 2023). (in Ukrainian)
10. Anhel Ye., Hulik A. (2022) Yak ukrainska promyslovist dolaie voieni vyklyky [How Ukrainian Industry Overcomes War Challenges]. Available at: <https://zn.ua/ukr/promyshliennost/jak-ukrajinska-promislovist-dolaje-voenni-viklyki.html> (accessed November 8, 2023). (in Ukrainian)
11. Misiura O. (2022) Derevoobrobna haluz v umovakh viiny: problemy ta shliakhy vyrishennia [Woodworking Industry in Wartime: Problems and Solutions]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685777/> (accessed November 8, 2023). (in Ukrainian)
12. Tsybaliuk I.O., Ivashko O.A. (2016) Podatkove stymuliuвання zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy v umovakh finansovoi nestabilnosti [Tax Incentives for Attracting Foreign Investment into the Economy of Ukraine in Conditions of Financial Instability]. *Ekonomichni chasopys Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 1 (5), pp. 80–85. (in Ukrainian)
13. Tsybaliuk I.O. (2019) Osoblyvosti funktsionuvannia podatkovoi systemy Ukrainy ta otsinka yii fiskalnoi efektyvnosti [Features of the Functioning of the Tax System of Ukraine and Evaluation of its Fiscal Efficiency]. *Ekonomichni chasopys Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 1 (17), pp. 106–115. (in Ukrainian)